

**POPRAWA STATUSU PRAWNEGO DECYZJI SĄDU
NAJWYŻSZEGO UKRAINY, PODJĘTE NA PODSTAWIE
WYNIKÓW PRZEGLĄDU ORZECZEŃ SĄDOWYCH W
POSTĘPOWANIU CYWILNYM, W ŚWIETLE AKTUALNYCH
PROCESÓW ZAPEWNIENIA PRAWA DO SPRAWIEDLIWEGO
SĄDU NA UKRAINIE**

A. Tymoszenko
*doctor nauk prawnych,
docent katedrze
międzynarodowego, prawa
gospodarczego i prawa
cywilnego Prywatne
szkolnictwa wyższego
"Uniwersytet Europejski"
(m. Kijów, Ukraina)*

Streszczenie. W artykule badane zagadnienia kształtowania naukowego zrozumienia statusu decyzji wyższych instancji sądowych w państwie. Autorem analizowane bieżącą dynamikę zmian regulacji prawnej statusu decyzji Sądu Najwyższego Ukrainy w postępowaniu cywilnym. Przeprowadzona krytyczna analiza obowiązujących przepisów prawa, które utrwalają status decyzji Sądu Najwyższego Ukrainy w postępowaniu cywilnym. Przeprowadzone rozgraniczenie pojęć "orzeczenie Sądu Najwyższego Ukrainy w postępowaniu cywilnym" i "wniosek Sądu Najwyższego Ukrainy w postępowaniu cywilnym". Zestawiono wady regulacji prawnej statusu decyzji Sądu Najwyższego Ukrainy w postępowaniu cywilnym i uzasadnione sugestie do jego poprawy.

Słowa kluczowe: prawo cywilne postępowanie sądowe, Sąd Najwyższy Ukrainy, orzeczenie Sądu Najwyższego Ukrainy w sprawach cywilnych, wniosek Sądu Najwyższego Ukrainy w postępowaniu cywilnym.

**IMPROVEMENT OF LEGAL STATUS OF DECISIONS OF THE SUPREME COURT OF
UKRAINE ADOPTED THE RESULTS OF REVISION OF JUDGMENTS IN CIVIL
PROCEEDINGS IN THE LIGHT OF CURRENT PROCESSES TO ENSURE THE RIGHT TO A
FAIR TRIAL IN UKRAINE**

Abstract. The article investigates questions of the scientific understanding of the status of the decisions of the higher courts in the state. The author analyzes the current dynamics of the legal regulation of the status of decisions of the Supreme Court of Ukraine in civil judicial proceedings. The critical analysis of existing legal norms that reinforce the status of the decisions of the Supreme Court of Ukraine in civil judicial proceedings. A distinction between "resolution of the Supreme Court of Ukraine in civil judicial proceedings" and "conclusion of the Supreme Court of Ukraine in civil judicial proceedings". Generalized shortcomings of legal regulation of the status of decisions of the Supreme Court of Ukraine in civil judicial proceedings and substantiated suggestions for improvement.

Keywords: civil judicial proceedings, the Supreme Court of Ukraine, resolution of the Supreme Court of Ukraine in civil judicial proceedings, conclusion of the Supreme Court of Ukraine in civil judicial proceedings.

**ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРАВОВОГО СТАТУСУ РІШЕНЬ ВЕРХОВНОГО СУДУ УКРАЇНИ,
ПРИЙНЯТИХ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ПЕРЕГЛЯДУ СУДОВИХ РІШЕНЬ У ЦИВІЛЬНОМУ
СУДОЧИНСТВІ, В СВІТЛІ ПОТОЧНИХ ПРОЦЕСІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА НА
СПРАВЕДЛИВИЙ СУД В УКРАЇНІ**

Анотація. У статті досліджуються питання становлення наукового розуміння статусу рішень вищих судових інстанцій в державі. Автором проаналізовано поточну динаміку зміни

правового регулювання статусу рішень Верховного Суду України в цивільному судочинстві. Здійснено критичний аналіз чинних норм права, які закріплюють статус рішень Верховного Суду України в цивільному судочинстві. Проведено розмежування понять «постанова Верховного Суду України в цивільному судочинстві» та «висновок Верховного Суду України в цивільному судочинстві». Узагальнено недоліки правового регулювання статусу рішень Верховного Суду України в цивільному судочинстві та обґрунтовані пропозиції щодо його вдосконалення.

Ключові слова: цивільне судочинство, Верховний Суд України, постанова Верховного Суду України в цивільному судочинстві, висновок Верховного Суду України в цивільному судочинстві.

Постановка проблеми. Ключовим завданням держави у сфері правосуддя сьогодні є проведення судової реформи, яка б забезпечила ефективний захист прав і свобод громадян, інтересів юридичних осіб в судовому порядку, практичну реалізацію права на справедливий суд. Засадами державної політики щодо права на справедливий суд мають стати доступність суду, юридична визначеність, однаковість судової практики, відкритість судових рішень, забезпечення незалежності суду.

Реалізація цих засад можлива через убезпечення добору суддів від впливу суб'єктивних факторів, виключення можливості незаконного впливу на розгляд справ, очищення суддівського корпусу від непрофесійних і недоброчесних суддів та створення дієвих механізмів запобігання корупції. Окремим шляхом вдосконалення судочинства має стати вдосконалення правового статусу рішень Верховного Суду України в частині визначення їх обов'язковості та загальної поширеності як засобу не лише індивідуальної дії, але і як засобу неперсоніфікованої дії. Вказане питання знаходиться в площині ролі та значення судового прецеденту в правовій системі України і на сьогодні, в умовах кризових процесів функціонування судочинства, вкрай важливим є усестороннє реформування судочинства, в тому числі і більш чіткого законодавчого визначення правового статусу рішень Верховного Суду України в цивільному судочинстві.

Ступінь розробленості проблеми. У юридичній літературі проблематика правового статусу рішень Верховного Суду України в цивільному судочинстві, його вдосконалення та реалізація мають епізодичний характер дослідження, а сформульовані вченими положення характеризуються високим ступенем дискусійності. Окремі аспекти вказаного питання досліджувались у працях таких вчених як О. А. Підпригора, В. І. Тertiшніков, С. Я. Фурса, Є. О. Харитонов, О. І. Харитонova, С. О. Червоний, М. Й. Штефан та інших. Однак, єдиного цілісного підходу до розуміння змісту правового статусу рішень Верховного Суду України в цивільному судочинстві, шляхів його удосконалення та узгодження з системою джерел права України вироблено не було. Актуалізує необхідність дослідження правового статусу рішень Верховного Суду України в цивільному судочинстві нещодавнє прийняття Верховною Радою України Закону України «Про забезпечення права на справедливий суд» № 192-VIII від 12 лютого 2015 року [1], яким були внесені зміни і доповнення до Цивільного процесуального кодексу України в частині посилення ролі Верховного Суду України в питанні перегляду судових рішень, що здійснено в тому числі і шляхом удосконалення правового регулювання статусу його рішень.

Тому **метою статті** є аналіз поточної динаміки зміни правового регулювання статусу рішень Верховного Суду України в цивільному судочинстві, змісту статусу його рішень та вироблення положень щодо вдосконалення зазначеного правового регулювання.

Виклад основного матеріалу. Питання правового регулювання статусу рішень Верховного Суду України має актуальний характер та досліджується вже не перший день. Дискусії з приводу ролі судової практики в цілому ведуться в юридичній науці досить давно. Ще у працях вчених дореволюційного періоду піднімалися питання статусу і ролі судових

актів вищих судових інстанцій як самостійного джерела права [2, с. 83; 3, с. 113]. У радянській юридичній науці, незважаючи на критику і різке заперечення статусу судових актів як джерел права, все ж ідеї посилення ролі судових актів продовжують своє наукове переосмислення як на загальнотеоретичному, так і на галузевому науковому рівнях [4, с. 244-245; 5, с. 24-26; 6, с. 176-183]. При чому погляди вчених мали доволі полярний характер: від тих, хто визнавав судову практику в якості виключно форми застосування права [7, с. 325], тим самим підтримуючи офіційну доктрину, що визнавалась радянською владою, до тих, хто у своїх ідеях допускав існування судової правотворчості та віднесення судових актів до складу джерел права у системах буржуазного права [8, с. 2]. Вченими, роль судової практики вищих судових інстанцій, які прирівнювались до правотворчих органів, характеризувалася як результат підзаконної правотворчої діяльності [9; 115]. Тому і самі судові акти визначались як елемент підзаконних нормативно-правових актів [10; 11, 12]. Окрім того, самі судові акти ототожнювались із нормативно-правовими актами законодавчого рівня (щодо актів Верховного Суду) і підзаконного (щодо актів нижчестоящих судів) [13, с. 153; 14, с. 57; 15, с. 139].

У юридичній науці поч. XXI ст. актуалізується проблема визнання судової практики як джерела права та надання їй відповідного правового статусу. Особливо це стосується рішень Верховного Суду України на тлі збільшення обсягів судочинства, посилення ризику поширення суб'єктивізму в процесі судочинства, необхідністю протидії хаотичності судового процесу; потребою у подоланні прогалін у праві, в нормативно-правовому регулюванні, оскільки законодавець не може охопити в нормах законів всієї багатоманітності конкретних життєвих ситуацій, які складаються в житті [16, с. 14-15]. На галузевому рівні проблема правового регулювання статусу рішень Верховного Суду України переважно розглядається в площині визнання судового прецеденту або ще ширше – судової практики в якості джерела права, надавши їй загальнообов'язкового, а не індивідуально обов'язкового характеру, що буде сприяти їхньому розвитку як виду юридичної діяльності та сприяти розвитку відповідної сфери суспільних відносин [17, с. 63].

Вказана проблема знайшла своє відображення і на рівні галузевого правового регулювання відповідних різновидів судочинства. Відповідно до ч. 1, 2 ст. 8 ЦПК України визначено, що суд вирішує справи відповідно до Конституції України, законів України та міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України. Суд застосовує інші нормативно-правові акти, прийняті відповідним органом на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що встановлені Конституцією та законами України [18]. За аналогією закріплено і коло актів, якими керується суд у адміністративному судочинстві. Відповідно до ч. 1 ст. 9 КАС України суд вирішує справи відповідно до Конституції та законів України, а також міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України. Суд застосовує інші нормативно-правові акти, прийняті відповідним органом на підставі, у межах повноважень та у спосіб, передбачені Конституцією та законами України [19]. Господарський процесуальний кодекс України закріплює, що господарський суд вирішує господарські спори на підставі Конституції України, цього Кодексу, інших законодавчих актів України, міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України. Господарський суд не застосовує акти державних та інших органів, якщо ці акти не відповідають законодавству України (ч. 1, 2 ст. 4 ГПК України) [20]. Здійснюючи кримінальне судочинство суд також керується кримінальним процесуальним законодавством України, що представлено відповідними положеннями Конституції України, міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, Кримінального процесуального кодексу України та інших законів України (ст. 1 КПК України) [21]. Виходячи з положень вказаних актів, можемо стверджувати, що законодавчо визначено виключний перелік правових актів, якими керується суд у своїй діяльності і до цього переліку не відносяться акти судової практики, в тому числі і рішення Верховного Суду України. Такий же підхід закріплено і у Кодексі

України про адміністративні правопорушення (ч. 1 ст. 2) [22]. В той же час в інших положеннях кодифікованих актів встановлено, що рішення Верховного Суду України є загальнообов'язковими. Відповідно до ст. 111-28 Господарського процесуального Кодексу, Рішення Верховного Суду України, прийняте за наслідками розгляду заяви про перегляд судового рішення з мотивів неоднакового застосування судом (судами) касаційної інстанції одних і тих самих норм матеріального права у подібних правовідносинах, є обов'язковим для всіх суб'єктів владних повноважень, які застосовують у своїй діяльності нормативно-правовий акт, що містить зазначену норму права, та для всіх судів України. Суди зобов'язані привести свою судову практику у відповідність із рішеннями Верховного Суду України. На наше переконання, зазначене положення законодавства безумовно має колізійний характер, суперечить ст. 4 ГПК України та положенням Закону України «Про судоустрій і статус суддів». Подібне положення закріплене і у ст. 458 Кримінального процесуального кодексу України.

До прийняття Закону України «Про забезпечення права на справедливий суд» № 192-VIII від 12 лютого 2015 року [1], яким внесені зміни і доповнення до Цивільного процесуального кодексу України, в тому числі і в контексті уточнення правового статусу рішень Верховного Суду України, що приймаються за результатами перегляду судових рішень, за аналогією із положеннями вищезазначених актів у ст. 360-7 Цивільного процесуального кодексу України було закріплено, що рішення Верховного Суду України, прийняте за наслідками розгляду заяви про перегляд судового рішення з мотивів неоднакового застосування судом (судами) касаційної інстанції одних і тих самих норм матеріального права у подібних правовідносинах, є обов'язковим для всіх суб'єктів владних повноважень, які застосовують у своїй діяльності нормативно-правовий акт, що містить зазначену норму права, та для всіх судів України. Суди зобов'язані привести свою судову практику у відповідність із рішенням Верховного Суду України [18]. Таким чином законодавцем:

- по-перше, надавався особливий правовий статус лише рішенням Верховного Суду, прийнятим за наслідками розгляду заяви про перегляд судового рішення з мотивів неоднакового застосування судом (судами) касаційної інстанції одних і тих самих норм матеріального права;

- по-друге, ці рішення набували обов'язковий характер лише для умовно визначеного кола суб'єктів, а саме для всіх суб'єктів владних повноважень, які застосовують у своїй діяльності нормативно-правовий акт, що містить зазначену норму права, та для всіх судів України;

- по-третє, ці рішення були обов'язковими лише у подібних правовідносинах.

Такий підхід законотворця до правового регулювання статусу рішень Верховного Суду України, прийнятим за результатами перегляду судових рішень викликав досить серйозні зауваження, а саме:

1) обмеженість рішень, які прийняті за результатами перегляду рішень суду (судів) касаційної інстанції, і що стосується лише питання неоднакового застосування судом (судами) касаційної інстанції одних і тих самих норм матеріального права. Тобто інші рішення Верховного Суду України не отримували такого ж статусу;

2) що стосується кола суб'єктів, для яких це рішення ставало обов'язковим, то було нечітко визначено: суб'єкти владних повноважень (чи усіх владних суб'єктів? Чи суб'єктів, які наділені державно-владними повноваженнями? Чи лише суб'єктів правозастосування? – О.Т.). Так само юридично помилковим є підхід законотворця щодо окремої «згадки» у зазначеному положенні Кодексу - всіх судів України поряд із узагальнюючим поняттям – «суб'єкти владних повноважень». На нашу думку, доцільно було б цим рішенням надати в цілому загальнообов'язкового характеру;

3) з точки зору теорії права невірним є підхід законотворця щодо закріплення такої професійної ознаки за суб'єктами, на яких поширюється обов'язковий статус для

застосування вказаної норми права, як – «суб'єкти владних повноважень, які застосовують у своїй діяльності нормативно-правовий акт, що містить зазначену норму права». По-перше, ця ознака законодавцем не була поширена на суди України. По-друге, застосування стосується норми права, а не нормативно-правового акту, як документу, що закріплює цю норму права. По-третє, застосовувана норма може бути як одна, так і декілька, окрім того і міститися вони можуть у різних нормативно-правових актах, тому і вживати відповідні поняття варто було б як у однині, так і у множині. Слід звернути увагу також і на те, що ці норми можуть бути закріплені не лише у нормативно-правових актах, але і у інших формах (джерелах) права.

З прийняттям 12 лютого 2015 року Закону України «Про забезпечення права на справедливий суд» № 192-VIII [1] були внесені зміни і доповнення до Цивільного процесуального кодексу України, згідно з якими ст. 360-7 ЦПК України викладена в новій редакції. Відповідно до цих змін у ч. 1 ст. 360-7 передбачено, що висновок Верховного Суду України щодо застосування норми права, викладений у його постанові, прийнятій за результатами розгляду справи з підстав, передбачених пунктами 1 і 2 частини першої статті 355 цього Кодексу, є обов'язковим для всіх суб'єктів владних повноважень, які застосовують у своїй діяльності нормативно-правовий акт, що містить відповідну норму права. Висновок щодо застосування норм права, викладений у постанові Верховного Суду України, має враховуватися іншими судами загальної юрисдикції при застосуванні таких норм права. Суд має право відступити від правової позиції, викладеної у висновках Верховного Суду України, з одночасним наведенням відповідних мотивів.

Таким чином законодавець поділив рішення Верховного Суду України на дві частини, а саме:

1) висновок Верховного Суду України, в якому обґрунтовується позиція Верховного Суду України та підсумовується те, як саме має застосовуватись норма (норми) права. Хоча слід зазначити, що законодавець не надає правового визначення терміну висновок та не розмежовує його з терміном постанова Верховного Суду України. На нашу думку, висновок – є мотивувальною та резолютивною частинами Постанови Верховного Суду України;

2) постанова Верховного Суду України – це поняття більш ширше, яке включає в себе висновок, а також ті положення, які індивідуалізують саме рішення Верховного Суду України по відношенню до конкретних суб'єктів та конкретних життєвих випадків. Такий підхід є цілком правильним, оскільки дозволяє в рішенні Верховного Суду України розмежувати нормативний та індивідуальний елементи правового регулювання. Однак правове регулювання відповідного змісту і структури рішень Верховного Суду України варто було б удосконалити.

Окрім того, законодавець встановлює обов'язковий статус висновку Верховного Суду України щодо застосування норми права, викладеної у його постанові, не лише у випадку перегляду рішень суду (судів) касаційної інстанції і що стосується питання неоднакового застосування судом (судами) касаційної інстанції одних і тих самих норм матеріального права, але і у випадку неоднакового застосування судом касаційної інстанції одних і тих самих норм процесуального права - при оскарженні судового рішення, яке перешкоджає подальшому провадженню у справі або яке прийнято з порушенням правил підсудності або встановленої законом компетенції судів щодо розгляду цивільних справ (п.1, 2 частини першої статті 355 ЦПК України). Одночасно слід звернути увагу і на те, що законодавець впроваджує відносну обов'язковість висновків Верховного Суду України, вказуючи на те, що суд (будь-якої інстанції) має право відступити від правової позиції, викладеної у висновках Верховного Суду України, з одночасним наведенням відповідних мотивів. Такі мотиви мають бути зазначені у самому рішенні суду. Скасовано також і обов'язок того, що суди зобов'язані привести свою судову практику у відповідність із рішенням Верховного Суду України.

В той же час зауваження, які були висловлені нами вище і стосуються: нормативного визначення кола суб'єктів, для яких висновок має обов'язковий статус; закріплення професійної ознаки за суб'єктами, на яких поширюється обов'язковий статус висновку; питання застосування правових норм – зберігають свою актуальність та потребують відповідного вдосконалення правового регулювання.

Висновки. Підбиваючи підсумки проведеному дослідженню, слід звернути увагу на те, що вдосконалення правового статусу рішень Верховного Суду України, прийнятими за результатами перегляду рішень в цивільному судочинстві, на сьогодні здійснюється епізодично та потребує комплексного підходу до його вирішення і активізації. Вказані зміни є свідченням непослідовності і ситуативності реформування цивільного судочинства. На сьогодні вкрай важливим є концептуальний підхід до визначення місця і ролі Верховного Суду України в системі судочинства в цілому та цивільного судочинства зокрема, на підставі чого варто проводити реформування його правового статусу та правового статусу його рішень, в тому числі і в сфері цивільного судочинства.

Література:

1. Закон України «Про забезпечення права на справедливий суд» № 192-VIII від 12.02.2015 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/192-19/paran175#n175>
2. Петражицький Л. И. Теория права и государства в связи с теорией нравственности: в 2-х т. – Т. 1. – СПб., 1907. – 672 с.
3. Михайловский И. В. Очерки философии права. – Томск, 1914. – Т. 1. – 236 с.
4. Вильнянский С. И. Значение судебной практики в гражданском праве / С. И. Вильнянский // Ученые записки ВЮОН. – 1947. – Вып. 9. – С. 239-250.
5. Судебная практика в советской правовой системе / Под ред. С. Н. Братуся. – М.: Юрид. лит., 1975. – 328 с.
6. Зивс С. Л. Источники права / С. Л. Зивс. – М.: Наука, 1981. – 239 с.
7. Социалистическое право. – М.: Юрид. лит., 1973. – 548 с.
8. Алексеев С. С. Судебный прецедент: произвол или источник права? / С. С. Алексеев // Советская юстиция. – 1981. – № 14. – С. 2-6.
9. Вильнянский С. И. Лекции по советскому гражданскому праву. - Харьков: ХГУ, 1958. – 362 с.
10. Вильнянский С. И. Правовые и иные социальные нормы в период развернутого строительства коммунизма / С. И. Вильнянский // Правоведение. – 1962. – № 4. – С. 56-61.
11. Каминская В. И. Роль Верховного Суда СССР в развитии советского социалистического права / В. И. Каминская // Советское государство и право. – 1948. – № 6. – С. 33-44.
12. Братусь С. Н. Понятие, содержание и форма судебной практики / С. Н. Братусь, А. Б. Венгеров // Судебная практика в современной правовой системе. – М.: Юрид. лит., 1975. – С. 8-74.
13. Фархтдинов Я. Ф. Источники гражданского процессуального права / Я. Ф. Фархтдинов. – Казань: КазГУ, 1986. – 302 с.
14. Стоякин Г. Я. Роль судебной практики в формировании гражданского правоотношения / Г. Я. Стоякин // Актуальные проблемы гражданского права. – Свердловск, 1986. – 278 с.
15. Алексеев С. С. Социальная ценность права в советском обществе / С. С. Алексеев. – М.: Юрид. лит., 1971. – 271 с.
16. Адилкариев К. Судебная практика как источник нормотворчества / К. Адилкариев // Советская юстиция. – 1991. – № 4. – С. 14-15.

17. Богданова Н. А. Конституционный Суд Российской Федерации в системе конституционного права / Н. А. Богданова // Вестник Конституционного Суда Российской Федерации. – 1997. – № 3. – С. 60-66.
18. Цивільний процесуальний кодекс України № 1618-IV від 18.03.2004 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1618-15>
19. Кодекс адміністративного судочинства України від 06.07.2005 року, № 2747-IV // Відом. Верхов. Ради України. – 2005. – № 35-36, № 37. – Ст.446.
20. Господарський процесуальний кодекс України від 06.11.1991 року, № 1798-XII // Відом. Верхов. Ради України. – 1992. – № 6. – Ст. 56.
21. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 р., № 4651-VI // Відом. Верхов. Ради України. – 2013. – № 9-10, № 11-12. – Ст. 88.
22. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 р., № 8073-X // Відом. Верхов. Ради УРСР. – 1984. – Дод. до № 51. – Ст. 1122.

IMPROVEMENT OF LEGAL STATUS OF DECISIONS OF THE SUPREME COURT OF UKRAINE ADOPTED THE RESULTS OF REVISION OF JUDGMENTS IN CIVIL PROCEEDINGS IN THE LIGHT OF CURRENT PROCESSES TO ENSURE THE RIGHT TO A FAIR TRIAL IN UKRAINE

O. Tymoshenko

Statement of the problem. A key task of the state in the sphere of justice is the judicial reform, which would ensure the effective protection of the rights and freedoms of citizens, interests of legal entities in a judicial proceeding, practical realization of the right to a fair trial. The principles of the state policy regarding the right to a fair trial should be the accessibility to court, legal certainty, uniformity of judicial practice, the openness of judicial decisions, ensure judicial independence.

The implementation of these principles is possible through the fence for the selection of judges from the influence of subjective factors, exclude the possibility of illegal influence on the cases, purification of the judiciary from unprofessional and dishonest judges and the creation of effective mechanisms to prevent corruption. Individual by improving the procedure should be to improve the legal status of decisions of the Supreme Court of Ukraine in terms of determining their commitment and total prevalence as a means not only individual action but also as a means of non-personal actions. This question is in the plane of the role and significance of judicial precedent in the legal system of Ukraine today, in a crisis the functioning of justice, is essential comprehensive reform proceedings, including more explicit legislative definition of the legal status of decisions of the Supreme Court of Ukraine in civil proceedings.

The extent of the problem. In legal literature the issue of the legal status of decisions of the Supreme Court of Ukraine in civil proceedings, its improvement and implementation of the episodic nature of the study, as formulated by scientists situation characterized by a high degree of discussionist. Some aspects of this issue were investigated in the works of such scientists as A. A. Podoprighora, V. I. Tertyshnikov, S. Y. Fursa, Is. A. Kharitonov, I. A. Kharitonov, A. S. Chervonyj, M. Th. Stefan and others. However, a unified holistic approach to understanding the content of the legal status of decisions of the Supreme Court of Ukraine in civil proceedings and ways of its improvement and harmonization with the system of sources of law in Ukraine has been effected. Actualizes the need to study the legal status of decisions of the Supreme Court of Ukraine in civil proceedings the recent adoption by the Verkhovna Rada of Ukraine of the law of Ukraine "On ensuring the right to a fair trial" No. 192-VIII dated 12 February 2015 [1], which modifies and supplements to the Civil procedure code of Ukraine in part to strengthen the role of the Supreme Court of Ukraine in revision of court decisions that made including by improving legal regulation of the status of its decisions.

Therefore, **the aim of the article is analysis** of the current dynamics of change in the legal regulation of the status of decisions of the Supreme Court of Ukraine in civil proceedings, the content of the status of its decisions and formulating the provisions on the improvement of the specified legal regulation.

Presentation of the basic material. The issues of legal regulation of the status of decisions of the Supreme Court of Ukraine has relevant and investigated. Discussions about the role of judicial practice in General are in legal science for a long time. In the works of scientists of pre-revolutionary period raised the issues of the status and role of judicial acts of higher courts as an independent source of law [2, p. 83; 3, p. 113]. In the Soviet legal science, in spite of sharp criticism and denial of the status of judicial acts as sources of law, the idea of strengthening the role of judicial acts continue my research on rethinking theoretical and applied research levels [4, p. 244-245; 5, pp. 24-26; 6, p. 176-183]. The views of scientists were very polar in nature: from those who recognize judicial practice as the only form of law enforcement [7, p. 325], thereby supporting official doctrine, recognized by the Soviet government, to those who in their ideas admitted the existence of judicial lawmaking and the attribution of judicial acts to the composition of the sources of law in the system of bourgeois law [8, p. 2]. Scientists, the role of judicial practice of the higher courts, which equates to law-making bodies, was characterized as the result of subordinate law-making activity [9; 115]. Therefore, the judicial acts were defined as an element of sub-legal acts [10; 11, 12]. In addition, the judicial acts were equated with normative legal acts of legislative (acts of the Supreme Court) and subordinate (with respect to acts of the lower courts) [13, p. 153; 14, sec. 57; 15, sec. 139].

In legal science the beginning of XXI century is actualized the problem of recognition of judicial practice as a source of law and the provision of appropriate legal status. This is especially true of decisions of the Supreme Court of Ukraine on the background of increased litigation, increased risk of the spread of subjectivism in judicial process, the need to counter the randomness of the process; the need to overcome gaps in the law, in regulation, since the legislator could not cover in the rules the laws all the diversity of specific situations that develop in life [16, pp. 14-15]. At the sectoral level, the issue of legal regulation of the status of decisions of the Supreme Court of Ukraine is predominantly seen in the plane of the recognition of judicial precedent or broader judicial practice as a source of law, making it compulsory and not individually obligatory nature, which will contribute to their development as a legal activity and contribute to the development of the relevant sphere of social relations [17, p. 63].

This problem was reflected at the level of sector of legal regulation relevant types of proceedings. According to section 1, 2 article 8 of the CPC of Ukraine stipulates that the court shall decide the case according to the Constitution of Ukraine, laws of Ukraine and international treaties, the agreement ratified by the Verkhovna Rada of Ukraine. The court applies other legal acts adopted by the relevant body on the basis, within powers and in a way that established by the Constitution and laws of Ukraine [18]. By analogy fixed and the range of acts that govern the court in administrative proceedings. According to part 1 article 9 of the APC of Ukraine, the court decides the case in accordance with the Constitution and laws of Ukraine and international treaties, the agreement ratified by the Verkhovna Rada of Ukraine. The court applies other legal acts adopted by the relevant body on the basis, within powers and in a way stipulated by the Constitution and laws of Ukraine [19]. Economic procedural code of Ukraine stipulates that the economic court resolves economic disputes, on the basis of the Constitution of Ukraine, this Code, other legislative acts of Ukraine, international treaties consent to be bound by the Verkhovna Rada of Ukraine. The economic court does not apply to the acts of state and other bodies, if these acts do not meet the laws of Ukraine (part 1, COD 2, article 4 of Ukraine) [20]. Within criminal proceedings, the court is also guided by the criminal procedure legislation of Ukraine, as provided by the provisions of the Constitution of Ukraine, international treaties consent to be bound by the Verkhovna Rada of Ukraine, the Criminal procedural code of Ukraine and other laws of Ukraine (article 1 criminal procedure code of Ukraine) [21]. Based on the

provisions of those acts can assert that the legislation provides an exhaustive list of the legal acts that govern the court in its activities and to this list are not acts of jurisprudence, including decisions of the Supreme Court of Ukraine. The same approach is enshrined in the Code of Ukraine on administrative offences (paragraph 1 of article 2) [22]. At the same time in the other provisions of codified acts found that the decision of the Supreme Court of Ukraine are binding. According to the article 111-28 of the Economic procedural Code, the ruling of the Supreme Court of Ukraine, adopted by results of consideration of statements for revision of judicial decisions on grounds of unequal application by the court (courts) of cassation same substantive law in similar legal relationships is obligatory for all subjects of powers that apply in their activities the normative legal act containing the specified rule of law, and for all courts of Ukraine. The courts are obliged to bring their court practice in compliance with the decisions of the Supreme Court of Ukraine. In our opinion, this provision of the legislation clearly has an adversarial contradicts article 4 of COD of Ukraine and the provisions of the law of Ukraine "On judicial system and status of judges". A similar provision is contained in article 458 of the Criminal procedural code of Ukraine.

Prior to the adoption of the law of Ukraine "On ensuring the right to a fair trial" No. 192-VIII dated 12 February 2015 [1], which introduced amendments and addenda to the Civil procedural code of Ukraine, including in the context of clarifying the legal status of decisions of the Supreme Court of Ukraine adopted according to the results of review of judicial decisions, by analogy with the provisions of the above acts in article 360-7 of the Civil procedure code of Ukraine it is established that the decision of the Supreme Court of Ukraine, adopted by results of consideration of statements for revision of judicial decisions on grounds of unequal application by the court (courts) the court of cassation of the same norms of substantive law in similar legal relationships is obligatory for all subjects of powers that apply in their activities the normative legal act containing the specified rule of law, and for all courts of Ukraine. The courts are obliged to bring their court practice in compliance with the decision of the Supreme Court of Ukraine [18]. Thus the legislator:

- first, provided a special legal status only by a decision of the Supreme Court, accepted by results of consideration of statements for revision of judicial decisions on grounds of unequal application by the court (courts) of cassation same substantive law;
- secondly, these decisions become binding only conditionally for a certain circle of subjects, namely for all of the authorities that apply in their activities the normative legal act containing the specified rule of law, and for all courts of Ukraine;
- third, these decisions were binding only in such relations.

This approach of the legislator to the legal regulation of the status of decisions of the Supreme Court of Ukraine, accepted according to the results of review of judicial decisions has caused quite serious comments, namely:

1) the limitations of the decisions taken by results of revision of decisions of the court (courts) of cassation, and that concerns only the issue of unequal application by the court (courts) of cassation instance of one and the same substantive law. There are other decisions of the Supreme Court of Ukraine has not received the same status;

2) with regard to the scope of entities to which this decision became mandatory, it was not clearly defined: subjects of power (or of all government entities? Or entities vested with public authority? Or only the subjects of law enforcement? – A. T.). The same is legally erroneous approach of the legislator regarding a separate "references" at the position of the Code - all courts of Ukraine, along with the synthesis concept of "subjects of power". In our opinion, would this decision to provide General obligatory character;

3) from the point of view of the theory of law is the wrong approach of the legislator towards establishing a professional profile for actors who are subject to compulsory status for application of the specified norm of the right, as "subjects of power that apply in their activities the normative legal act containing the specified rule of law". First, this is a sign of the legislator was

not extended to the courts of Ukraine. Second, concerns the application of the rule of law and not a normative legal act, the document that enshrines the rule of law. Thirdly, the applicable rule may be one or several, and in addition they may be contained in various legal acts, therefore, and to use appropriate concepts would be worth to both singular and plural. You should pay attention also to the fact that these norms can be enshrined not only in legal acts but also in other forms (sources) of law.

With the adoption on 12 February 2015 the law of Ukraine "On ensuring the right to a fair trial" No. 192-VIII [1] changes were made and additions to Civil procedural code of Ukraine, according to which V. 360-7 of the CCP contained in the new edition. According to these changes in part 1 of article 360-7 provided that the opinion of the Supreme Court of Ukraine regarding application of the rule of law set out in its ruling on the consideration of the case on the grounds provided for by paragraphs 1 and 2 of part one of article 355 of this Code, is obligatory for all subjects of powers that apply in their activities the normative legal act containing the legal norm. Conclusion on the application of standards of law set out in the ruling of the Supreme Court of Ukraine, should be taken into account by other courts of General jurisdiction in the administration of such laws. The court has the right to deviate from the legal position set out in the conclusions of the Supreme Court of Ukraine, with simultaneous reduction of the respective motifs.

Thus, the legislator has divided the decision of the Supreme Court of Ukraine on two parts, namely:

1) the conclusion of the Supreme Court of Ukraine, which substantiates the position of the Supreme Court of Ukraine and summed up how it should be applied to the norm (norms) of law. Although it should be noted that the legislator does not give a legal definition of the term conclusion and differentiates it from the term the Supreme Court of Ukraine. In our opinion, the conclusion, there are motivation and resolute parts of the decision of the Supreme Court of Ukraine;

2) the ruling of the Supreme Court of Ukraine is a broader concept that includes the conclusion, as well as those that individualize the decision of the Supreme Court of Ukraine in relation to specific subjects and specific life events. This approach is quite correct, because it allows the decision of the Supreme Court of Ukraine to delineate the normative and individual legal regulation. However, the legal regulation of the appropriate content and structure of the decisions of the Supreme Court of Ukraine should be improved.

Furthermore, the legislator sets the mandatory status of the conclusion of the Supreme Court of Ukraine regarding application of the rule of law set forth in its regulation, not only in the case of review of decisions of the court (courts) of cassation and as for the question of unequal application by the court (courts) of cassation same substantive law, but in the event of unequal application by the court of cassation of the same norms of procedural law during the appeal, which prevents further proceedings, or it is accepted with infringement of rules of jurisdiction or statutory jurisdiction of the courts on consideration of civil cases (paragraph 1, 2 the first part of article 355 of the CPC of Ukraine). At the same time should pay attention to the fact that the legislator introduces a relative bound by the findings of the Supreme Court of Ukraine, indicating that the court (any court) has the right to deviate from the legal position set out in the conclusions of the Supreme Court of Ukraine, with simultaneous reduction of the respective motifs. Such motives should be stated in the decision of the court. Also cancelled and the obligation that the courts are obliged to bring their court practice in compliance with the decision of the Supreme Court of Ukraine.

At the same time, the observations made by us above concerning: normative definition of the scope of entities for which the determination is binding; the consolidation of professional signs for actors who are subject to compulsory status of the conclusion; the questions of application of legal norms remain relevant and appropriate require the improvement of legal regulation.

Conclusions. Summarizing conducted study, one should pay attention to the fact that the improvement of the legal status of decisions of the Supreme Court of Ukraine, accepted

according to the results of review in civil proceedings, today performed sporadically and requires a comprehensive approach to its solution and activate it. These changes are evidence of incoherence and temporality of the reform of civil procedure. Today, it is extremely important conceptual approach to defining the place and role of the Supreme Court in our judicial system generally and civil procedure in particular, on the basis of what should be the reform of its legal status and legal status of its decisions, including in civil proceedings.

References:

1. Zakon Ukrainy «Pro zabezpechennya prava na spravedyvyj sud» # 192-VIII vid 12.02.2015 roku [Elektronnyj resurs]. – Rezhy`m dostupu: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/192-19/paran175#n175>
2. Petrazhy`cz`ky`j L. Y`. Teory`ya prava y` gosudarstva v svyazy` s teory`ej npravstvennosty`: v 2-x t. – T. 1. – SPb., 1907. – 672 s.
3. My`xajlovsky`j Y`. V. Ocherky` fy`losofy`y` prava. – Tomsk, 1914. – T. 1. – 236 s.
4. Vy`l`nyansky`j S. Y`. Znachenye sudebnoj prakty`ky` v grazhdanskom prave / S. Y`. Vy`l`nyansky`j // Uchenye zapu`sky` VY`YuN. – 1947. – Vyp. 9. – S. 239-250.
5. Sudebnaya prakty`ka v sovetskoj pravovoj sy`steme / Pod red. S. N. Bratusya. – M.: Yury`d. ly`t, 1975. – 328 s.
6. Zy`vs S. L. Y`stochny`ky` prava / S. L. Zy`vs. – M.: Nauka, 1981. – 239 s.
7. Socy`aly`sty`chekoe pravo. – M.: Yury`d. ly`t., 1973. – 548 s.
8. Alekseev S. S. Sudebnyj precedent: proy`zvol y`ly` y`stochny`k prava? / S. S. Alekseev // Sovetskaya yusty`cy`ya. – 1981. – # 14. – S. 2-6.
9. Vy`l`nyansky`j S. Y`. Lekcy`y` po sovetskomu grazhdanskomu pravu. - Xar`kov: XGU, 1958. – 362 s.
10. Vy`l`nyansky`j S. Y`. Pravovye y` y`nye socy`al`nye normy` v pery`od razvernutoho stroy`tel`stva kommuny`zma / S. Y`. Vy`l`nyansky`j // Pravovedeny`e. – 1962. – # 4. – S. 56-61.
11. Kamy`nskaya V. Y`. Rol` Verhovnogo Suda SSSR v razvy`ty`y` sovetskogo socy`aly`sty`cheskogo prava / V. Y`. Kamy`nskaya // Sovetskoe gosudarstvo y` pravo. – 1948. – # 6. – S. 33-44.
12. Bratus` S. N. Ponyaty`e, sodержany`e y` forma sudebnoj prakty`ky` / S. N. Bratus`, A. B. Vengerov // Sudebnaya prakty`ka v sovremennoj pravovoj sy`steme. – M.: Yury`d. ly`t., 1975. – S. 8-74.
13. Farxtdy`nov Ya. F. Y`stochny`ky` grazhdanskogo processual`nogo prava / Ya. F. Farxtdy`nov. – Kazan`: KazGU, 1986. – 302 s.
14. Stoyaky`n G. Ya. Rol` sudebnoj prakty`ky` v formy`rovany`y` grazhdanskogo pravootnosheny`ya / G. Ya. Stoyaky`n // Aktual`nye problemy` grazhdanskogo prava. – Sverdlovsk, 1986. – 278 s.
15. Alekseev S. S. Socy`al`naya cennost` prava v sovetskom obshhestve / S. S. Alekseev. – M.: Yury`d. ly`t., 1971. – 271 s.
16. Ady`lkary`ev K. Sudebnaya prakty`ka kak y`stochny`k normotvorchestva / K. Ady`lkary`ev // Sovetskaya yusty`cy`ya. – 1991. – # 4. – S. 14-15.
17. Bogdanova N. A. Konstytucy`onnyj Sud Rossy`jskoj Federacy`y` v sy`steme konstytucy`onnogo prava / N. A. Bogdanova // Vestny`k Konstytucy`onnogo Sudu Rossy`jskoj Federacy`y`. – 1997. – # 3. – S. 60-66.
18. Cy`vil`nyj procesual`nyj kodeks Ukrainy` # 1618-IV vid 18.03.2004 roku [Elektronnyj resurs]. – Rezhy`m dostupu: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1618-15>
19. Kodeks administraty`vnogo sudochy`nstva Ukrainy` vid 06.07.2005 roku, # 2747-IV // Vidom. Verhov. Rady` Ukrainy`. – 2005. – # 35-36, # 37. – St.446.
20. Gospodars`kyj procesual`nyj kodeks Ukrainy` vid 06.11.1991 roku, # 1798-XII // Vidom. Verhov. Rady` Ukrainy`. – 1992. – # 6. – St. 56.

21. Kry`minal`ny`j procesual`ny`j kodeks Ukrayiny` vid 13.04.2012 r., # 4651-VI // Vidom. Verxov. Rady` Ukrayiny`. – 2013. – # 9-10, # 11-12. – St. 88.
22. Kodeks Ukrayiny` pro administraty`vni pravoporushennya vid 07.12.1984 r., # 8073-X // Vidom. Verxov. Rady` URSR. – 1984. – Dod. do # 51. – St. 1122.